

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ОСВІТНІХ СТАНДАРТІВ FEATURES OF THE APPLICATION OF STATE EDUCATIONAL STANDARDS

У статті здійснено всебічний аналіз стратегічних підходів до підвищення конкурентоспроможності закладів освіти в умовах глибоких трансформацій освітнього середовища, цифровізації, посилення глобальної конкуренції та динамічних змін у законодавчому полі. Наголошено, що однією з ключових передумов успішного функціонування сучасних освітніх установ є впровадження інноваційних освітніх технологій, що включають перегляд навчальних планів відповідно до оновлених стандартів, адаптацію методик викладання та активне застосування змішаних і дистанційних форм навчання. Обґрунтовано доцільність інтеграції новітніх цифрових платформ у навчальний процес, що сприяє оптимізації управлінських процедур, зниженню операційних витрат та розширенню доступності освітніх послуг. Акцентовано увагу на важливості формування ефективної маркетингової стратегії освітнього закладу, яка передбачає побудову унікальної ціннісної пропозиції, орієнтацію на цільові сегменти споживачів освітніх послуг, використання аналітичних показників ефективності (KPI), розвиток каналів цифрової комунікації, участь у національних і міжнародних рейтингах. Особливу роль відіграє створення інклюзивного освітнього середовища, що забезпечує рівний доступ до якісної освіти та водночас зміцнює соціальну відповідальність і репутацію освітньої установи на міжнародному рівні. Висвітлено значення підприємницької активності студентів, яка сприяє формуванню інноваційних освітніх екосистем, розвитку лідерських компетенцій і розширенню партнерських зв'язків із бізнесом. Окрему увагу приділено необхідності підвищення кваліфікації педагогічного персоналу, зокрема опануванню інструментів цифрового навчання, сучасних освітніх платформ, а також впровадженню мотиваційних механізмів, що стимулюють професійне зростання викладачів. Запропоновано низку практичних рекомендацій щодо удосконалення управлінських практик в умовах ринку освітніх послуг.

Ключові слова: конкурентоспроможність освіти, цифрова трансформація, освітні технології, маркетинг закладу освіти, інклюзія, підприємницька активність студентів, розвиток персоналу.

The article provides a comprehensive analysis of strategic approaches to improving the competitiveness of educational institutions in the context of profound transformations in the educational environment, digitalization, intensified global competition, and dynamic changes in the legislative field. It is emphasized that one of the key prerequisites for the successful functioning of modern educational institutions is the introduction of innovative educational technologies, including the revision of curricula in accordance with updated standards, the adaptation of teaching methods, and the active use of blended and distance learning. The feasibility of integrating the latest digital platforms into the educational process was justified, which contributes to the optimization of management procedures, reduction of operating costs, and expansion of the availability of educational services. Emphasis is placed on the importance of developing an effective marketing strategy for educational institutions, which involves building a unique value proposition, targeting specific segments of consumers of educational services, using key performance indicators (KPIs), developing digital communication channels, and participating in national and international rankings. A special role is played by the creation of an inclusive educational environment that ensures equal access to quality education and at the same time strengthens the social responsibility and reputation of educational institutions at the international level. The importance of student entrepreneurial activity, which contributes to the formation of innovative educational ecosystems, the development of leadership competencies, and the expansion of partnerships with business, is highlighted. Special attention is paid to the need to improve the qualifications of teaching staff, in particular the mastery of digital learning tools, modern educational platforms, and the introduction of motivational mechanisms that stimulate the professional growth of teachers. A number of practical recommendations are proposed for improving management practices in the educational services market.

Key words: competitiveness of education, digital transformation, educational technologies, marketing of educational institutions, inclusion, entrepreneurial activity of students, staff development.

УДК 351.851
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.44.58>

Гао Ю.

викладач української мови кафедри української мови
Сіанського університету іноземних мов, Китай

Журавель Ю.В.

кандидат економічних наук,
докторант Національного університету
«Львівська політехніка», м. Львів

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасних умовах трансформації ринку освітніх послуг, динамічного розвитку цифрових технологій, посилення конкуренції серед закладів освіти та підвищених вимог з боку стейкхолдерів (студентів, роботодавців, держави), проблема забезпечення конкурентоспроможності освітніх установ постає як одна з ключових у сфері освіти. Водночас, державні освітні стандарти, які покликані гарантувати якість освіти та її відповідність суспільним і економічним потребам, потребують не лише формального впровадження,

а й гнучкої інтеграції в освітні, управлінські та інноваційні стратегії закладів. Відсутність системного підходу до їх практичної реалізації, обмежена адаптивність до потреб ринку праці, недостатній рівень цифрової компетентності персоналу, а також фрагментарна маркетингова політика ускладнюють ефективне застосування стандартів як інструменту підвищення якості та конкурентоспроможності освіти. Тому на сьогодні, актуальним є комплексне осмислення ролі державних освітніх стандартів у формуванні сучасної освітньої політики, розробка механізмів їх практичного

впровадження та узгодження з новими викликами освітньої сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями питань розвитку сфери освіти займалися низка вітчизняних науковців, зокрема: О. Гринькевич [1-2], І. Пасінович, О. Сич [3], І. Іртищева та ін. [4], О. Панухник та ін. [5-6], С. Панчишин та ін. [7] та інші.

Метою статті є аналіз особливостей застосування державних освітніх стандартів у контексті сучасних трансформацій освітнього середовища, та виявлення їх впливу на стратегічні підходи до розвитку освітніх закладів.

Виклад основного матеріалу. Державні освітні стандарти за різними рівнями мають доповнювати і підсилювати один одного на шляху розвитку цілісної особистості.

Державний стандарт дошкільної освіти або Базовий компонент дошкільної освіти, прийнятий 2021 року, власне акцентує на наступності між даним рівнем освіти і загальною середньою освітою, становленні компетентності дитини в різних видах діяльності, у тому числі через досвід [8-9]. Відповідно до положень стандарту розроблено нові професійні стандарти «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти» та «Вихователь закладу дошкільної освіти».

За твердженнями фахівців, новий освітній стандарт, що змінив чинний попередній 10 років норматив, був розроблений за активних консультацій з практиками. Як результат, він декларує пріоритетність «гуманістичної педагогіки», «природовідповідність освіти» та відповідальність за освіту дітей не лише з боку сім'ї, але й педагогів та держави в цілому [10].

Слід відзначити, що новий стандарт пропагує прогресивні цінності для сучасної людини, необхідні до закладення на етапі її раннього становлення як особистості. Мова йде про відношення до добробуту, цінності безпеки, розвитку, традицій. Окрема увага приділена «сенсорно-пізнавальному простору» з врахуванням тенденцій комп'ютеризації і роботизації.

Державний стандарт загальної середньої освіти формують базовий навчальний план, характеристики інваріативної та варіативної складових змісту та державні вимоги до підготовки учнів [11-13]. Для дітей з особливими освітніми потребами діє спеціальний державний стандарт, у тому числі щодо супровідних послуг інклюзивного навчання [14-15].

Стандартизація рівня загальної середньої освіти зазнала значних змін з 2018 року. До того фахівці обґрунтовували потребу структурування державних стандартів за галузями базового навчального плану [16, с. 11]. З 2016 року розпочався процес обґрунтування Концепції «Нова українська школа» в ключі

ідей розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі з затвердженням однойменної національної стратегії [17-18].

Нові стандарти початкової освіти 2018 року і Державний стандарт базової середньої освіти частково вирішили проблему слабкої професійної орієнтації учнів, однак потребують доповнення Державним стандартом профільної середньої освіти, затвердження якого мало відбутись у 2022 році до російського вторгнення в Україну [19].

Пандемія COVID-19 змусила докладати значних зусиль на шляху вимушеного переходу до форм дистанційного і змішаного навчання. Подальше покращення державних освітніх стандартів на рівні загальної середньої освіти здійснюється зі значною увагою до цифровізації, розвитком платформи «Всеукраїнська школа онлайн», що лише актуалізувалось в умовах війни та повернення до практик дистанційної освіти при вимушених переміщеннях.

Державні стандарти професійної (професійно-технічної) освіти є системою нормативів, що періодично переглядаються і конкретизують компетентності (знання, вміння), вимоги до результатів навчання та ін. для різних професійних груп. При цьому компетентності стандарти розподіляють на ключові, загальні і професійні [20]. Вони розробляються на основі Державного стандарту професійної (професійно-технічної) освіти 2021 року, затвердженого після прийняття нового Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» [21].

Державний стандарт, на відміну від попереднього, впроваджує модульно-компетентнісний підхід та підвищує значення співробітництва закладів з роботодавцями й органами освіти регіонального рівня. Іншим принципово новим підходом нового стандарту є встановлення порядку затвердження професійних стандартів з обов'язковим залученням зацікавлених сторін. Таким способом влада намагається створити передумови для виходу професійної освіти України з затяжної кризи.

Узагалі 2022 рік мав бути етапом активного стимулювання розвитку професійної освіти в Україні, у тому числі через інструментарій удосконаленої стандартизації, чому в значній мірі сприяла реалізація з 2019 року програми ЄС «EU4Skills: кращі навички для сучасної України». Важливим рішенням було створення навчально-практичних центрів при закладах професійної освіти, інституційні перетворення з залученням роботодавців та, що важливо, міжнародних партнерів, для розробки нових освітніх стандартів. Російське вторгнення

2022 року відтермінувало реалізацію даних рішень, які після завершення війни все одно слід здійснити з огляду на їхню потребу та ефективність.

Державні стандарти фахової передвищої освіти є системою нормативів, які переглядаються періодично і станом на 2022 рік складають орієнтовно 50 одиниць для різних професійних груп [22]. Стандартизація даного рівня освіти зараз є найбільш важливим процесом, адже в період 2015-2017 років підготовка рівня «молодший спеціаліст» відбувалась без стандартних положень в умовах переходу до нових освітніх рівнів. Закон України «Про фахову передвищу освіту» 2019 року та затвердження відповідних методичних рекомендацій 2020 року заклали правові основи для стандартизації нового освітнього рівня – перший прийом «фахових молодших бакалаврів» відбувся у 2020 році. Однак процес стандартизації затягнувся в частині розробки положень та їх публічного обговорення, у зв'язку з чим фахові коледжі продовжують перебувати в складному становищі для планування вступних кампаній у конкурентній боротьбі з іншими типами закладів освіти.

Специфікою стандартизації фахової передвищої освіти, на відміну від професійної, є визначення потреби даного рівня освіти в умовах інноватизації економіки та зростання ролі окремих спеціалізацій (наприклад, військової в умовах війни, медичної в умовах пандемії та ін.). Тому стандарти даного рівня освіти мають посилювати компетентнісний підхід та специфікувати професійні вимоги для кожної спеціальності без їх укрупнення.

Державні стандарти вищої освіти є системою нормативів підготовки бакалаврів, магістрів, докторів філософії і докторів наук за спеціальностями, які періодично переглядаються і додатково затверджуються Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти [23]. В Україні таких стандартів затверджено понад 100 [24]. На розробку стандартів за спеціальностями значний вплив має затвердження нового Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, який гармонізований з ISCED – Міжнародною стандартною класифікацією освіти [25]. На етапі реформування перебуває стандартизація третього (освітньо-наукового) і наукового рівня вищої освіти з обговоренням і частковим впровадженням нового Переліку наукових спеціальностей, який має змінити норматив 2011 року [26-27]. Створені з 2019 року Науково-методичні комісії Сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України займаються

розробкою стандартів підготовки докторів філософії. Тобто стандартизація вищої освіти в Україні перебуває в активній фазі реформування з вимушеним призупиненням під час війни. Для закладів вищої освіти процес стандартизації є важливим для посилення конкурентних позицій в глобальному просторі. З іншого боку, кількісна динаміка розвитку закладів вищої освіти деформувала правову культуру дотримання стандартів, тому їх удосконалення має враховувати реальний стан справ.

Таблиця 1 містить ключові положення щодо тенденцій оновлення стандартів за рівнями освіти в Україні, що дозволяють окреслити пріоритети їх подальшого вдосконалення в системі неперервної освіти.

Окрім переліку спеціальностей їх стандартизація залежить від утвердженної *Національної рамки кваліфікацій*, що є вагомим інструментом національної системи кваліфікацій. В Україні навіть в умовах війни проводиться законотворча робота щодо затвердження Реєстру професій з внесенням відповідних змін до системи кваліфікацій, що визначає перелік спеціальностей. З 2019 року проходить громадське обговорення проєкт Закону України «Про національну систему кваліфікацій». У Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, незважаючи на складність ситуації через війну, передбачено розвиток національної системи кваліфікацій з метою інтернаціоналізації вищої освіти [28]. Принциповими змінами у системі інституційного характеру є можливість присвоєння кваліфікацій за результатами знань інформальної і неформальної форм навчання. Заклади освіти, здебільшого вищі, розробляють положення про визнання (зарахування) даних форм навчання в свій освітній процес. Це інтегрує різні способи отримання знань та вмінь, однак потребує стандартизації підходів.

Розроблення й удосконалення освітніх стандартів, базуючись на Національній рамці кваліфікацій, мають враховувати також Класифікатор професій України ДК 003:2010 та Міжнародний стандарт ISCO-08.

Таким чином, Україна здобула певний досвід затвердження і перегляду освітніх стандартів. Якщо в 2021 році вперше було затверджено Стандарт вищої освіти освітньо-наукового ступеня доктора філософії, що є новою практикою для України, то стандарти вищої освіти мають традиції формування з 90-х років XX століття. Узагалі в сфері освіти фахівці виділяють так звані *покоління освітніх стандартів*:

– перше – з 1990-х (для вищої освіти) і 2000-х (для початкової, професійно-технічної освіти) років;

Тенденції оновлення державних освітніх стандартів в Україні

Рівень освіти	Основні групи стандартів	Поточні тенденції щодо оновлення
Дошкільна освіта	Стандарт дошкільної освіти – базовий компонент Професійні стандарти керівника і вихователя	Забезпечення наступності до шкільного навчання Гуманістичні засади виховання Конкретизація участі (відповідальності) батьків
Загальна середня освіта	Стандарти початкової загальної, базової середньої і профільної середньої освіти Стандарти для дітей з особливими освітніми потребами Професійні стандарти керівників, вчителів	Впровадження галузевого підходу, перехід від стандарту «змісту» до стандарту «результату» Концептуальне реформування і цифровізація освітнього процесу (дистанційне навчання та адміністрування)
Професійна (професійно-технічна) освіта	Стандарти підготовки кадрів – кваліфікацій	Впровадження модульно-компетентнісного підходу Підвищення участі роботодавців і регіональних органів влади у плануванні освітнього (змістовного) процесу
Фахова передвища освіта	Стандарт фахової передвищої освіти Професійні стандарти майстрів виробничого навчання	Затвердження нових стандартів у розрізі професійних груп для нового рівня освіти Національної рамки кваліфікацій Оновлення стандартів професійної підготовки перед вищою освітою
Вища освіта	Стандарти для бакалаврів, магістрів, докторів філософії, докторів наук Професійні стандарти викладачів закладів вищої освіти	Затвердження стандартів у рамках нового переліку спеціальностей з врахуванням ISCED

Джерело: узагальнено авторами

- друге – з 2011-2012-х років;
- третє – з 2018-2019 років.

Незважаючи на прогресивні зміни положень державних освітніх стандартів третього покоління, їх експертна оцінка коливається між позитивним і критичним осмисленням. Найбільш суттєвими недоліками діючих державних освітніх стандартів в Україні фахівці виділяють:

- Державний стандарт дошкільної освіти сформульований за прогресивними підходами, з розгорнутими консультаціями і громадськими слуханнями, однак його вимоги дисонують з недофінансуванням закладів, низьким рівнем оплати праці педагогів (норма Закону України «Про освіту», що посадовий оклад педагога найнижчої кваліфікації має складати щонайменше 3 мінімальні заробітні плати, не діє), визначені стандарти не уточнюють матеріальне і фінансове забезпечення їх виконання та допускають розриви в якості освітніх послуг для сільських і віддалених поселень у випадку реалізації принципу «гроші за дитиною» [29];

- Державні стандарти загальної середньої освіти зберігають недоліки нерівномірності опису результатів навчання, які в більшій мірі мають бути адаптовані для подальшого здобуття освіти і працевлаштування [30]. Також чинні стандарти не нормують змістовну скла-

дову і педагогічне навантаження, що зберігає практики масового репетиторства та знижує доступність якісних освітніх послуг для різних категорій населення;

- Державний стандарт професійної (професійно-технічної) освіти суттєво оновлений, однак потребує більших акцентів щодо інтернаціоналізації професійних стандартів, що входить у систему пріоритетів модернізації змісту професійної освіти і навчання [31, с. 32];

- Державний стандарт фахової передвищої освіти специфікується за професійними групами в умовах війни. Оскільки досвід підготовки за даним освітнім рівнем в Україні розпочинається в складних умовах, наразі критична його оцінка неможлива. Навпаки, затвердження професійних стандартів у складних умовах є позитивним прикладом збереження функціоналу державної влади;

- Державні стандарти вищої освіти потребують затвердження на рівні третього (освітньо-наукового) і наукового рівня вищої освіти. Є необхідний моніторинг ефективності роботи науково-методичних комісій з розробки стандартів з належною їх експертизою, виходячи з досвіду 2018-2021 років. Ще один проблемний аспект – необхідність конкретизації в Методичних рекомендаціях Міністерства освіти і науки України вимог внутрішнього забезпечення якості освіти з врахуванням осо-

бливостей спеціалізацій. Наразі такі вимоги прописані узагальнено [32].

Виходячи з виявлених особливостей і недоліків, можна визначити наступні *пріоритетні напрямки подальшого вдосконалення державних освітніх стандартів України*:

1) на рівні дошкільної середньої освіти:

- для визначення ефективності й долання формалізму дії нових стандартів проведення оцінки якості освітнього процесу в закладах згідно методики ECERS-3 (ініціативи 2020-2021 років не були реалізовані [33]);

- проведення для педагогів тренінгів щодо професійних компетентностей згідно нового стандарту, який був впроваджений (з 1 вересня 2022 року) одночасно з новими професійними стандартами і педагоги не могли вчасно опанувати вимоги для їх якісного виконання;

- перегляд ефективності фінансування закладів, зокрема у повоєнний період, з оцінкою ресурсних можливостей виконання регламентованих стандартів;

2) на рівні загальної середньої освіти:

- затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти й подальша реалізація ідейного концепту реформи «Нова українська школа»;

- затвердження Концепції цифрової трансформації освіти і науки України, що стимулюватиме цифрові компетентності адміністрацій, педагогів й учнів з відображенням вимог у державних стандартах;

3) на рівні професійної освіти:

- інтернаціоналізація професійних стандартів, що значно підвищить привабливість даного рівня освіти в очах абітурієнта з пропозицією додаткових можливостей мобільності на глобальному (європейському) ринку праці;

4) на рівні фахової передвищої освіти:

- продовження стандартизації за професійними групами з чіткою організацією їх впровадження в закладах освіти, врахуванням безпекової ситуації (період воєнного стану) та реальних можливостей розробки наступних нормативних документів (освітньо-професійних програм) з проведенням вступної кампанії;

5) на рівні вищої освіти:

- уточнення (роз'яснення) визнання (зарахування) інформальної та неформальної освіти у процес присвоєння кваліфікацій з розробкою (при потребі) окремих стандартів;

- забезпечення відповідності мотивації викладачів до вимог професійних стандартів;

- завершення процесу стандартизації третього (освітньо-наукового) і наукового рівня вищої освіти.

У цілому стандартизація сфери освіти в Україні сьогодні набула прогресивних ознак,

відповідаючи вимогам часу, принаймні довоєнного періоду. Особливо це стосується інституційної організації процесу з залученням представників різних сфер та публікуванням проєктів стандартів для громадського обговорення. Але якщо говорити про *роль освітніх стандартів для забезпечення конкурентоспроможності закладів освіти*, то тут виникає низка суперечностей. Окрім акцентів на самі освітні послуги та кваліфікацію педагогів важливо, щоб стандарти діяли на шляху підвищення конкурентоспроможності закладів освіти в глобальному просторі та, відповідаючи їх реальним ресурсним можливостями і культури політичного управління, поступово впроваджували вищі вимоги. Актуально, щоб стандарти компетентнісного підходу вказували на освітні, оцінні і професійні вимоги до підготовки учня (освітні стандарти – визначення, що має знати учень при становленні як фахівця; оцінні стандарти – визначення критеріїв оцінювання належного рівня надання освітніх послуг та засвоєння учнем знань; професійні стандарти – визначення компетентностей учня, які мають бути ним застосовані у професійній діяльності [34, с. 63]).

У діючих стандартах часто оперують поняттям «якість освіти», однак під ним мається на увазі «відповідність стандартам, вимогам, законодавству». Це звужений підхід, який на акцентує на необхідності розвитку, спроможності споживача освітніх послуг використовувати знання і вміння на ринку праці та в різних видах діяльності з подальшим розвитком особистості та капіталізацією людського потенціалу.

Окремим блоком стандартів, орієнтованих на конкурентоспроможність закладів освіти, є професійні – для керівників і педагогів. Їх оновлення після 2019 року передбачає значне розширення обов'язків і компетентностей, що викликає негативну оцінку з боку зайнятих у сфері освіти. Критичну оцінку отримав стандарт «Викладачі закладів вищої освіти» від 2021 року [35]. Тому вдосконалення професійних стандартів має входити до пріоритетів подальшої стандартизації діяльності закладів освіти в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності (рис. 1).

Дія освітніх стандартів в умовах війни ускладнюється. Реагуючи на нові виклики, вони мають доповнюватись положеннями, які б враховували ймовірні форс-мажорні обставини. Це стосується аспектів:

- можливості зміни місця навчання в умовах вимушених переміщень;

- можливості продовження навчання / викладання при перебуванні за кордоном чи в іншому регіоні / населеному пункті (для визна-

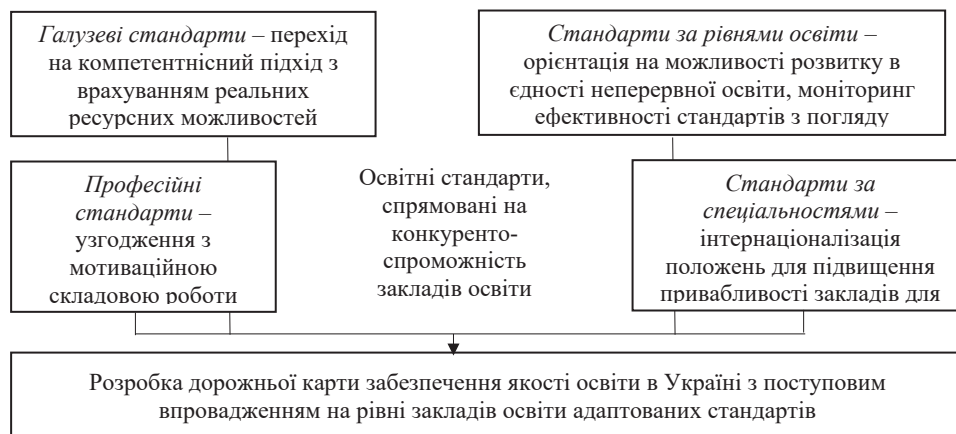

Рис. 1. Пріоритети вдосконалення стандартизації діяльності закладів освіти України в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності

Джерело: авторська розробка

чення даного питання є сприятливі підвалини завдяки організації дистанційного навчання в умовах пандемії COVID-2019);

- специфіки організації навчального процесу закладів освіти різних рівнів, зокрема дошкільного, з балансуванням питань безпеки і доцільності в умовах воєнного стану;
- змін в організації навчального процесу в умовах воєнного стану щодо контролю знань, фіксації пропусків та ін.;
- змін в організації вступної кампанії;
- змін в організації праці керівництва і науково-педагогічних кадрів закладів освіти в умовах воєнного стану;
- особливого відношення до осіб з тимчасово окупованих територій і територій активних бойових дій.

Відповідні аспекти мають конкретизуватись ситуативно у нормативах влади, однак узагальнено бути прописаними в держаних освітніх стандартах за основними напрямками можливого прояву.

Висновки. Таким чином, в Україні після 2018 року ведеться активна діяльність щодо переходу на нові державні освітні стандарти з принципово відмінними підходами в організації їх розроблення, обговорення і затвердження. З одного боку, українська влада затверджує нові освітні стандарти за прогресивними підходами. З іншого боку, реалії бюджетного фінансування, стану інфраструктури (слід додати ще й її руйнування внаслідок війни), недостатня мотивація науково-педагогічних кадрів та інші деструктиви нівелюють «прогресивність» положень стандартів, а лише укріплюють формалізм їх виконання. Важливо, щоб дія освітніх стандартів була безумовною та доступною

для всіх регіонів і типів поселень. Для забезпечення конкурентоспроможності закладів освіти через дію освітніх стандартів необхідно визначити критерії оцінювання їх розвитку та конкурентних позицій у глобальному просторі. Тобто концептуально дія стандартів має бути спрямованою на стимулювання прогресивних змін в організації освітнього процесу з використанням вмотивованого кадрового потенціалу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Hrynkevych O., Sorochak O., Panukhnyk O., Popadynets N., Bilyk R., Khymych I., Yazina V. Competitiveness of Higher Education System as a Sector of Economy: Conceptual Model of Analysis with Application to Ukraine. Intelligent Human Systems Integration 2020. Proceedings of the 3rd International Conference on Intelligent Human Systems Integration (IHSI 2020): Integrating People and Intelligent Systems, February 19–21, 2020, Modena, Italy. Springer Nature Switzerland AG 2020 T. Ahram et al. (Eds.): IHSI 2020, AISC 1131, 2020, Volume 1131. pp. 439–445. https://doi.org/10.1007/978-3-030-39512-4_69
2. Гринькевич О. С. Освітня міграція в Україні та світі: інституційне середовище та напрями державного регулювання. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2013. Вип. 3. С. 254–264.
3. Пасінович І. І., Сич О. А. Модернізація механізмів державного регулювання економіки України. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2018. Вип. 1. С. 398–408.
4. Irtysheva I., Zhuravel Y., Popadynets N., Stetsiv I., Stetsiv I., Hryhoruk I., Boiko Y., Kramarenko I., Hryshyna N., Trushlyakova A. Management Aspects in the Higher Education Quality Assurance System. In: Ahram T., Taiar R., Groff F. (eds) Human Interaction, Emerging Technologies and Future Applications IV. IHET-AI 2021. Advances in Intelligent Systems and Computing. 2021. Vol 1378. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-74009-2_81

5. Панухник О. В., Попадинець Н. М., Журавель Ю. В. Система забезпечення якості освіти шляхом державного регулювання діяльності закладів вищої освіти. *Економічні горизонти*. 2019. № 3(10). С. 43-53. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.3\(10\).2019.212806](https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(10).2019.212806)

6. Панухник О. В., Попадинець Н. М., Журавель Ю. В. Особливості ліцензування в діяльності вищих навчальних закладів. *Економічні горизонти*. 2019. № 1(8). С. 123-130. DOI: [https://doi.org/10.31499/26165236.1\(8\).2019.212805](https://doi.org/10.31499/26165236.1(8).2019.212805)

7. Panchyshyn S., Hrynevych O., Marets O., Demchyshak N., Popadynets N. Simulation of tuition fees in competitiveness management of higher education institutions (case of Ukraine's universities). *The Bulletin the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan*. 2020. Vol. 5. Number 387. Pp. 161–169.

8. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні : Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazoviy-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>

9. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) : Наказ Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2021 р. № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

10. Нерянова С., Гавриш Н., Піроженко Т. Державний стандарт: аналізуємо зміни. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2021. № 2. URL: <https://emetodyst.mcfr.ua/870806>

11. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>

12. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти» : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16>

13. Державні стандарти : Загальна середня освіта : Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>

14. Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 р. № 607. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/607-2013-%D0%BF#Text>

15. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги супроводу під час інклюзивного навчання : Наказ Міністерства соціальної політики України від 23 грудня 2021 р. № 718. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0072-22#Text>

16. Балакірева В. А. Аналіз державного стандарту початкової освіти і програм з трудового навчання для початкової школи. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія»*. 2018. Вип. 279. С. 7–13.

17. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / Ухвалений Рішенням колегії Міністерства освіти і науки України

27.10.2016 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

18. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі : Указ Президента України від 25 травня 2020 р. № 195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>

19. Сергій Шкарлет розповів результати Плану пріоритетних дій Уряду 2021 року та головні цілі на 2022 рік : Міністерство освіти і науки України (01 січня 2022 року). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/sergij-shkarlet-rozpoviv-rezultati-planu-prioritetnih-dij-uryadu-2021-roku-ta-golovni-cili-na-2022-rik> (дата звернення: 17.04.2022).

20. Освітні стандарти, навчальні плани та програми : Професійно-технічна освіта : Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnichna-osvita/derzhavni-standarti-navchalni-plani-ta-programi>

21. Державний стандарт професійної (професійно-технічної) освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 р. № 1077. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1077-2021-%D0%BF#Text>

22. Затверджені стандарти : Сектор фахової передвищої освіти : Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/fahova-peredvisha-osvita/sektor-fahovoyi-peredvishoyi-osviti/zatverdzeni-standarti>

23. Порядок погодження проектів стандартів вищої освіти : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://naqa.gov.ua/%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8-%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%97-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8/>

24. Затверджені стандарти вищої освіти : Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>

25. Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 07 липня 2021 р. № 762. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-pereliku-galuzej-znan-i-specialnostej-za-yakimi-zdijsnyuyetsya-pidgotovka-zdobuvachiv-vishchoyi-osviti-i070721-762>

26. Про затвердження Переліку наукових спеціальностей : Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 14 вересня 2011 р. № 1057. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1133-11#Text>

27. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>

28. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>

29. Дутчак О. Слон у кімнаті реформи дошкільної освіти: грошей немає, але якість покращувати треба : Українська правда (26.10.2021). URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2021/10/26/246290/>

30. Засєкіна Т., Тишковець М. Від «стандарту змісту» до «стандарту результатів» – концептуальні засади реформування загальної середньої освіти. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 4. С.134–141. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-4-134-141>

31. Вайнтрауб М. А. (ред.), Романова А. М., Мося І. А., Білоконь Я. Ю. та ін. Модернізація змісту професійної освіти і навчання: теорія і практика: монографія. К. : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2015. 328 с.

32. Панич О. Система підготовки стандартів вищої освіти і перспективи її вдосконалення : Освітня

політика. Портал громадських експертів (5.03.2019). URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1324-sistema-pidgotovki-standartiv-vishchoji-osviti-i-perspektivi-jiji-vdoskonalennya>

33. ECERS-3. Методика оцінювання якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. Чому, як, навіщо. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/ECERS-3/2021/11/29/ECERS-3.Metod.otsin.Chomu-Yak-Navishcho-29.11.pdf>

34. Пуховська Л. Розвиток кваліфікацій і професійних стандартів у країнах Європейського Союзу. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2014. № 4. С. 61–69.

35. Про затвердження професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» : Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23 березня 2021 року № 610. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/819/81950/610_Vikladachi_zakladiv_vishoyi-osviti.pdf